
PROFESIONALUS OPERATYVINIS TYRIMAS – IKITEISMINIO TYRIMO GARANTAS

Vladimiras Andrejevas

*Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Valstybės sienos apsaugos katedra
V. Putvinskio g. 70, LT-44211 Kaunas
Telefonas (8-37) 303666
Elektroninis paštas: vladimiras@mruni.eu*

Anotacija. Straipsnyje analizuojamas – operatyvinės veiklos ir ikiteisminio tyrimo santykis, atsirandančios problemos bei takoskyra tarp operatyvinės veiklos ir baudžiamojo proceso, atliekant operatyvinį tyrimą ir su juo susijusius operatyvinius veiksmus. Straipsnio tikslas – išnagrinėti ar galimas ikiteisminis tyrimas operatyvinės informacijos pagrindu. Ar visada tokiam tyrimui pradėti užtenka surinktos informacijos, nustatant nusikalstamos veikos požymius. Ar toks tyrimas yra teisėtas ir nepažeidžia žmogaus interesų. Straipsnyje parodoma, kad kai kurių nusikalstamų veikų procesinis tyrimas neįmanomas ar labai sunkus be iš anksto surinktos operatyvinės informacijos. Taip pat kaip pradedamas ir kaip vyksta ikiteisminis tyrimas operatyvinės informacijos pagrindu. Atliekant tyrimą buvo parengta speciali anketa ir apklausti Policijos ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos ikiteisminio tyrimo tyrėjai. Taip pat straipsnyje bus pateikti kitų autorių, bei mokslininkų darbų apibendrinimai bei nuostatos analizuojama tematika.

Pagrindinės sąvokos: operatyvinis ir ikiteisminis tyrimas, operatyviniai ir procesiniai veiksmai, operatyvinė veikla.

ĮVADAS

Vienas iš pagrindinių operatyvinių padalinių uždavinių – nusikaltimų operatyvinis tyrimas. Sprendžiant šį uždavinį svarbu atskleisti kiekvieną nusikaltimą, nustatyti asmenis, užsiimančius nusikalstama veikla, surasti besislapstančius nusikaltėlius bei užkardyti nusikaltimus. Šių uždavinių sprendimui reikalinga operatyvinė informacija, kuri nusikaltėlių yra slepiama ir maskuojama siekiant išvengti atsakomybės. Nusikaltėliai veikia slaptai, ryžtingai, įžūliai, naudoja įvairius maskavimosi būdus ir neteisėtus veiksmus, norint visapusiškai apsunkinti nusikaltimų tyrimą. Todėl vien procesiniais veiksmais nusikaltimus atskleisti ir juos kvalifikuotai tirti yra labai sunku, o kartais net ir neįmanoma. Pastaraisiais metais negalima nematyti vis didėjančios operatyvinės veiklos metodais gaunamų duomenų svarbos ir reikšmės kovojant su organizuotu nusikalstamumu, todėl ir mūsų valstybėje tiriant atskirus nusikaltimus ne visada galima apsiriboti vien procesiniais veiksmais. Labai dažnai tokiais atvejais reikalingas operatyvinis tyrimas, kaip būsimų įrodymų rinkimo instrumentas, o po to jau ir oficialus ikiteisminis tyrimas. Atliekant operatyvinį tyrimą svarbu užtikrinti nedarančių teisės pažeidimų asmenų teisių ir laisvių apsaugą ir užkirsti kelią atitinkamų pareigūnų savivalei bei provokacijoms. Operatyvinės veiklos ir ikiteisminio tyrimo santykis

yra vienas iš svarbiausių operatyvinės veiklos ir baudžiamojo proceso sąveikos elementų. Vadovaujant magistro baigiamajam darbui „Operatyvinio tyrimo medžiaga – pagrindas pradėti ikiteisminį tyrimą“ buvo atliktas mokslinis tyrimas, kurio pagrindu ir parengtas šis straipsnis.

Tyrimo tikslas – parodyti, kad kai kurių nusikalstamų veikų procesinis tyrimas neįmanomas ar labai sunkus be iš anksto surinktos operatyvinės informacijos.

Tyrimo uždaviniai – ištirti kaip pradedamas ir kaip vyksta ikiteisminis tyrimas operatyvinės informacijos pagrindu, bei pateikti išvadas ir parengti pasiūlymus šiuo klausimu.

Tyrimo objektas – operatyvinės veiklos ir ikiteisminio tyrimo santykis, atsirandančios problemos bei takoskyra tarp operatyvinės veiklos ir baudžiamojo proceso, atliekant operatyvinį tyrimą ir su juo susijusius operatyvinius veiksmus.

Tyrimo metodas - apklausa anketavimo būdu.

1. OPERATYVINĖS VEIKLOS ĮSTATYMAS, KAIP PAGRINDAS SURINKTI INFORMACIJĄ IR PRADĖTI IKITEISMINĮ TYRIMĄ

Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymas (toliau – Operatyvinės veiklos įstatymas) atlieka labai svarbų vaidmenį operatyvinėje veikloje, kadangi jame reglamentuojami teisiniai operatyvinės veiklos pagrindai, principai, uždaviniai, subjektų teisės ir pareigos, operatyvinių veiksmų ir operatyvinio tyrimo atlikimas, asmenų dalyvavimas operatyvinėje veikloje, operatyvinės informacijos panaudojimas ir atskleidimas, taip pat šios veiklos finansavimas, kontrolė ir priežiūra.

Operatyvinėje veikloje informacijai gauti naudojami operatyvinės veiklos metodai. Operatyvinės veiklos metodai – būdai gauti operatyvinę informaciją: operatyvinė apklausa, operatyvinė apžiūra, operatyvinis patikrinimas, operatyvinis sekimas, agentūrinis metodas, elektroninė žvalgyba.¹ Šiais metodais įsiliejama į nusikalstamas organizacijas ir taip gaunama atitinkama informacija apie jų vidinę veiklą, tarpusavio ryšius, ruošiamus nusikaltimus bei jų vykdytojus gerokai anksčiau nei oficialiai pradedamas ikiteisminis tyrimas. Perkėlus kai kuriuos operatyvinės veiklos metodus iš Operatyvinės veiklos įstatymo į galiojantį Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksą (toliau – BPK) bei įvardijus juos procesinės prievartos priemonėmis, iškilo jų suderinamumo klausimas. Anksčiau dažniausiai nepavykdavo nei teoriniu lygiu, nei teisiškai reglamentuojant nuosekliai susieti operatyvinę ir procesinę veiklą. Pasigirsta nuomonių, kad Operatyvinės veiklos įstatymas apskritai

¹ Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymas. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 65-2633.

nebereikalingas, nes esą pakanka procesinio kodekso normų bei kriminalistikos taktikos metodikos.² Yra labai sunkių ir sudėtingų nusikaltimų, kuriuose nusikaltėliai yra susiję su korumpuotais pareigūnais. Pasitaiko, kai patys pareigūnai vadovauja grupuotėms, todėl oficialiais procesiniais veiksmais atskleisti grupės daromų nusikaltimų beveik neįmanoma. Tokius nusikaltimus galima atskleisti tik panaudojus operatyvinės veiklos galimybes.

Operatyvinės veiklos įstatymas labai svarbus norint apibrėžti informacijos surinkimą ir ikiteisminio tyrimo pradėjimą. Kai nusikalstamos veikos požymiai nėra nustatyti, bet turima operatyvinės informacijos apie rengiamą, daromą ar padarytą labai sunkų ar sunkų nusikaltimą arba apysunkius nusikaltimus, numatytus Operatyvinės veiklos įstatymo 9 straipsnyje, atliekamas operatyvinis tyrimas. Kad surinkti operatyvinę informaciją Operatyvinės veiklos įstatymo 10–13 straipsniuose numatyti operatyviniai veiksmai, kurie atliekami operatyvinio tyrimo bylose. Jeigu operatyvinio tyrimo metu yra nustatyti nusikalstamos veikos požymiai, operatyvinis tyrimas dėl šios nusikalstamos veikos yra nutraukiamas ir BPK 166 straipsnyje nustatytą tvarką pradedamas ikiteisminis tyrimas. Informacija, gauta atliekant operatyvinį tyrimą, patikrinama BPK numatytais proceso veiksmais. Vadovaujantis Operatyvinės veiklos įstatymo 17 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka, operatyvinio tyrimo metu gauta informacija gali būti išslaptinama Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo (toliau – Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymas) 10 straipsnyje nustatyta tvarka ir panaudojama baudžiamajame procese, surašant operatyvinių veiksmų atlikimo protokolą. Turi būti patikrinta ar operatyviniai veiksmai atlikti nepažeidžiant Operatyvinės veiklos įstatyme nustatytos tvarkos. Perduodant baudžiamąją bylą į teismą, baudžiamojoje byloje turi būti operatyvinių veiksmų, numatytų Operatyvinės veiklos įstatymo 10 ir 11 straipsniuose (techninių priemonių naudojimas specialia tvarka, slaptas patekimas į gyvenamąsias ir negyvenamąsias patalpas ir t.t.) teisinis pagrindas – apygardų teismų pirmininkų ar jų įgaliotų teisėjų motyvuotos nutartys. O jeigu buvo atliekamas nusikalstamos veikos imitacijos modelis ir kontroliuojamasis gabenimas tai byloje turi būti ne tik teisinis tokių veiksmų atlikimo pagrindas – Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro (toliau-Generalinio prokuroro) ar jo įgaliotų apygardų prokuratūrų prokurorų sankcijos, bet ir operatyvinių veiksmų atlikimo faktinį pagrindą, įtvirtintą Operatyvinės veiklos įstatymo 9 straipsnyje, patvirtinantys duomenys. Kai yra atliekamas operatyvinis tyrimas ir yra gaunama informacija apie nusikalstamą veiką, dėl kurios ikiteisminis tyrimas jau pradėtas, prieš

² Ancelis, P. *Baudžiamojo proceso ikiteisminis etapas*: monografija. Vilnius: Saulelė, 2007. p. 13.

priimant sprendimą panaudoti šią informaciją baudžiamajame procese su šia informacija turi būti supažindintas ikiteisminį tyrimą atliekantis ar organizuojantis ir jam vadovaujantis prokuroras, kuris ir priima sprendimą dėl galimumo panaudoti informaciją baudžiamajame procese.

Operatyviniai veiksmai, numatyti Operatyvinės veiklos įstatymo 10–13 straipsniuose, pradėjus ikiteisminį tyrimą yra negalimi. Vykiant ikiteisminį tyrimą, atliekami gali būti tik tie operatyviniai veiksmai, kurie neribotų asmens teisės jo ir jo šeimos privatų gyvenimą, taip pat teisę į būsto neliečiamybę, susirašinėjimą, telefoninius pokalbius, telegrafo pranešimus ir kitokį susižinojimo slaptumą. O jeigu jau atlikti tokie operatyviniai veiksmai ir gauta informacija apie nusikalstamą veiką, tokia informacija negali būti panaudota baudžiamajame procese. Ši informacija gali būti naudojama kitiems ikiteisminio tyrimo veiksams atlikti, procesinėms prievartos priemonėms taikyti, tokiais proceso veiksmais gaunant informacijos, surandant ir paimant daiktus ir dokumentus, turinčius reikšmės nusikalstamai veikai tirti ir nagrinėti. Agentūrinis metodas ikiteisminio tyrimo metu gali būti taikomas ir be ikiteisminio tyrimo teisėjo sankcijos Operatyvinės veiklos įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka, tačiau taikant šį metodą gauta ir užfiksuota informacija negali būti panaudota baudžiamajame procese Operatyvinės veiklos įstatymo 17 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka. Priėmus sprendimą pradėti ikiteisminį tyrimą, prokuroro ar teismo sankcionuoti operatyviniai veiksmai, taip pat ir kiti operatyviniai veiksmai, kuriais ribojamos asmens teisės, numatytos BPK 44 straipsnio 9 dalyje, nutraukiami. Ikiteisminio tyrimo metu prireikus tęsti tokias asmens teises ribojančius veiksmus, jie turi būti sankcionuoti prokuroro ar ikiteisminio tyrimo teisėjo BPK nustatyta tvarka.³ Taikant nusikalstamos veikos imitacijos modelį ir nustačius nusikalstamos veikos požymius, nusikalstamos veikos imitacijos modelis turi būti nutraukiamas ir pradedamas ikiteisminis tyrimas. Yra atvejais kada nusikalstamos veikos imitacijos modelis gali būti tęsiamas, t.y. jei dėl šių veiksmų besitęsiančio ir trunkamojo pobūdžio jie negali būti nutraukti ir šie veiksmai neriboja asmens teisių, numatytų BPK 44 straipsnio 9 dalyje. Kitais atvejais nusikalstamą veiką imituojantys veiksmai turi būti iš naujo sankcionuojami pagal BPK 158 ir (ar) 159 straipsnius. Jei įtariamojo ar dingusio be žinios asmens paieška ikiteisminio tyrimo metu vykdoma naudojant operatyvinius veiksmus, ribojančius asmens teises, numatytas BPK 44 straipsnio 9 dalyje, šiais veiksmais gauta

³ Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2007 m. spalio 12 d. įsakymas Nr. 1-134 „Dėl operatyvinės veiklos įstatymo ir baudžiamojo proceso kodekso normų taikymo rekomendacijų“ su Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2008 m. gegužės 28 d. įsakymų Nr. 1-79 padarytais pakeitimais.

informacija negali būti panaudota baudžiamajame procese Operatyvinės veiklos įstatymo 17 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka. Ar paieškos veiksmai bus atliekami taikant BPK ar (ir) Operatyvinės veiklos įstatymo nuostatas, sprendžia prokuroras.

2. IKITEISMINIS TYRIMAS KAIP GALIMYBĖ ĮVERTINTI IR ĮTEISINTI SURINKTUS OPERATYVINIO TYRIMO METU ĮRODYMUS

Pradedant ikiteisminį tyrimą prokuroras, ikiteisminio tyrimo įstaigos vadovas ar jo įgaliotas asmuo prieš užrašydami rezoliuciją privalo įvertinti gautą pirminę informaciją bei patikrinti, ar nėra aplinkybių, darančių ikiteisminį tyrimą negalimą. Šis pirminis vertinimas labai svarbus, kadangi greita ir ryžtinga baudžiamojo proceso subjektų reakcija į kiekvieną nusikalstamą veiką yra pagrindinė veiksmingos kovos su nusikalstamumu sąlyga, kuri užtikrina tinkamus tyrimo pradėjimo pagrindus ir užkerta kelią išvengti baudžiamosios atsakomybės. Svarbu yra pradedant ikiteisminį tyrimą įvertinti pateiktus duomenis, nes jeigu jis bus pradėtas neteisėtai asmeniui gali būti padaryta moralinė arba turtinė žala.

Žinome, kad tik teismo sprendimu žmogus pripažįstamas kaltas arba išteisinamas. Bet, kad ir koks svarbus būtų teismo vertinimas, svarbiausi įrodymai yra surenkami ikiteisminio tyrimo metu. Šie įrodymai lemia teisingą ir sąžiningą teismo sprendimą, nes teismas remiasi iki teismo surinktais įrodymais. Nors ikiteisminio tyrimo pareigūno kompetencija vertinant įrodymus yra siauriausia, tačiau ikiteisminio tyrimo pareigūno surinkti įrodymai yra vertinami, analizuojami ir padeda teisėjui susiformuoti vidinį įsitikinimą.

Pritariant Ž. Mišeikio nuomonei, galime išskirti atskirą ikiteisminio tyrimo pradėjimo stadiją. Ikiteisminio tyrimo pradėjimo jokia būdu negalime suprasti kaip vienkartinio procesinio veiksmo, pasireiškiančio sprendimo pradėti ikiteisminį tyrimą (arba atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą) priėmimu. Iki šio sprendimo klostosi procesiniai santykiai ir beveik visada atliekamas procesinių veiksmų kompleksas.⁴

Autorius labai išsamiai išdėsto šios stadijos tikslą, uždavinius ir struktūrą. Kaip matome, kad ikiteisminio tyrimo pradėjimo stadijos tikslas yra nustatyti, ar yra teisinis pagrindas pradėti ikiteisminį tyrimą, kad būtų teisinis pagrindas atlikti visa apimtimi tyrimo veiksmus bei esant procesinei būtinybei taikyti procesinės prievartos priemones. O ikiteisminio tyrimo stadijos tikslas – užtikrinti greitą, išsamų ir optimalų nusikalstamų veikų tyrimą,

⁴ Mišeikis, Ž. Ikiteisminio tyrimo pradėjimas kaip atskira baudžiamojo proceso stadija. *Jurisprudencija*. 2005, 67(59).

nukentėjusiojo asmens ar viešo intereso saugumą, kalto asmens suradimą ir jo perdavimą teismui.

Tyrėjai nustatydami tiesą baudžiamojoje byloje, imasi visų įmanomų įstatymo leidžiamų priemonių tyrimui nukreipti teisinga linkme. Jeigu tyrėjas turi nedaug duomenų, kuriais galėtų remtis, yra sudėtinga spręsti kokia yra nusikalstamos veikos esmė ir nustatyti ar tie duomenys yra susiję su konkrečiu įvykiu ar ne. Todėl tyrėjo labai svarbus uždavinys yra – įvertinti kokiais duomenimis galima remtis, o kokius reikia atmesti kaip nepagrįstus.

Pakankamai svarbus duomenų šaltinis yra operatyvinio tyrimo metu gauti duomenys. Labai sudėtinga yra iširti nusikaltimą, sužinoti visas svarbiausias jo aplinkybes be operatyvinės veiklos metu gautų duomenų. Operatyviniai duomenys padeda greičiau gauti informacijos apie tiriamą įvykį.

Ikiteisminis tyrimas pradedamas:

- gavus skundą, pareiškimą ar pranešimą apie nusikalstamą veiką;
- jei prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas patys nustato nusikalstamos veikos požymius ir surašo tarnybinį pranešimą.⁵ Praktikoje yra susiklostę, kad ikiteisminis tyrimas pradedamas aptikus nusikaltimo požymių bei remiantis operatyviniais duomenimis. Gauti patikimesnę informaciją yra sunku, nes operatyviniai duomenys dažniausiai yra gaunami sudėtingose situacijose ir įtemptomis sąlygomis. Bet žinoma, nereikia dėl to sumenkinti operatyvinės veiklos metu gaunamų duomenų reikšmės. Jeigu operatyviniai duomenys yra tinkamai renkami, fiksuojami, juos renkant taikomos įvairios techninės priemonės – jie gali būti gana tikslūs. Svarbu, kiekvienu konkrečiu atveju vertinant operatyvinius duomenis atkreipti dėmesį į gautų operatyvinių duomenų ryšį su surinktais tiriamo nusikaltimo duomenimis ir vertinant operatyvinius duomenis reikia žinoti operatyvinės informacijos atsiradimo sąlygas.

Apibendrinami operatyviniais veiksmis gautų duomenų santykį su nustatytais baudžiamosios bylos duomenimis galėtume išskirti tris pagrindines situacijas, susidarancias keliant tyrimo ir operatyvines versijas:

- Operatyviniai duomenys savo turiniu sutampa su byloje nustatytais duomenimis ir duoda pagrindą kelti vieną tyrimo versiją. Tokiu atveju operatyvinių duomenų reikšmė nėra labai svarbi, tačiau jie procesinę informaciją daro patikimesnę.

⁵ Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Baudžiamojo proceso kodeksas. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 37-1341. p. 70.

-
- Operatyviniai duomenys nesutampa su byloje nustatytais duomenimis, jiems prieštarauja. Tokiu atveju operatyviniai duomenys yra operatyvinių versijų kėlimo pagrindas. Tokios versijos iš esmės tikrinamos atliekant operatyvinius veiksmus siekiant nustatyti minėtų prieštaravimų buvimo priežastis.
 - Operatyviniai duomenys nesutampa su procesiniais duomenimis, bet jiems neprieštarauja ir vienu arba kitu požiūriu atspindi byloje. Tokiu atveju operatyviniai duomenys neturėtų būti atmetami.⁶

Svarbiausia yra, jog surinkta informacija bent kiek būtų susijusi su tiriamu įvykiu, kad iš surinktos informacijos galėtume kelti versijas. Kad keliamos versijos būtų pagrįstos ir, kad jas būtų galima patikrinti.

BPK įrodymai yra apibrėžiami kaip įstatymų nustatyta tvarka gauti duomenys. Įrodymais gali būti tik tokie duomenys, kurie patvirtina arba paneigia bent vieną aplinkybę, turinčią reikšmės bylai išspręsti teisingai. LAT įvertinęs BPK 20 str. įtvirtintas normas pateikė tokią įrodymų sąvoką: Įrodymai baudžiamajame procese yra įstatymų nustatyta tvarka gauti, BPK numatytais proceso veiksmais patikrinti, teisiame posėdyje išnagrinėti ir teismo pripažinti duomenys, kuriais vadovaudamasis teismas daro išvadas dėl nusikalstamos veikos buvimo ar nebuvimo, šią veiką padariusio asmens kaltumo ar nekaltumo ir kitų aplinkybių, turinčių reikšmės bylai išspręsti teisingai.⁷ Įrodymais gali būti tik teisėtais būdais gauti duomenys, kuriuos galima patikrinti BPK numatytais proceso veiksmais.⁸ Todėl duomenys, kurie neįgis atitinkamos įstatymais nustatytos formos, negalės būti pripažinti įrodymais. Kita vertus, protokolai, kiti dokumentai galės būti laikomi įrodymais tik tuo atveju, jeigu juose bus užfiksuoti duomenys apie nusikalstamą veiką. Kaip matyti iš įrodymų sąvokos išplaukia dvi būtinos jų savybės (principai): leistinumo principas ir liečiamumo. Pagal BPK 20 straipsnio 4 d dalį matome, kad įrodymų leistinumas rodo jų tinkamumą naudoti įrodinėjimo procese, todėl, kad jie yra gauti teisėtais metodais ir iš teisėtų šaltinių. Vienintelė teisėta įrodymų gavimo priemonė yra teisiškai reglamentuoti ikiteisminio tyrimo pareigūnų ir teismo veiksmai. Liečiamumo principas reiškia, kad įrodymais gali būti laikomi tik tie duomenys, kuriais įrodinėjama bent viena bylai reikšminga aplinkybė. Tai veikos padarymo aplinkybės, kaltę įrodančios ar paneigiančios aplinkybės, taip pat tos, į kurias turi būti atsižvelgta skiriant

⁶ Barkauskas, A. Nusikaltimo tyrimo versijų kėlimo pagrindo nustatymas. *Jurisprudencija*. 2003, 49 (41). p. 122.

⁷ Baudžiamojo proceso kodekso normų, reglamentuojančių įrodinėjimą, taikymo teismų praktikoje apžvalga. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo biuletenis. *Teismų praktika* Nr. 27. 2007. p. 322.

⁸ Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Baudžiamojo proceso kodeksas. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 37-1341. p. 8.

bausmę ar taikant poveikio priemones ir kita. Todėl suprantama, kad įrodymais gali būti tik teisėtais būdais gauti duomenys, kuriuos galima patikrinti BPK numatytais proceso veiksmiais.

Įrodinėjimu galėtume pavadinti įrodomosios informacijos rinkimo procesą, nes tyrėjas, rinkdamas, tikrindamas ir vertindamas faktinius bylos duomenis, dalyvauja įrodinėjimo procese arba, kitaip tariant, įrodinėja. Kita vertus, prokuroras, rašydamas baigiamuosius ikiteisminio tyrimo stadijos dokumentus: nutarimą nutraukti ikiteisminį tyrimą, priimdamas sprendimą perduoti baudžiamąją bylą teismui, rašydamas kaltinamąjį aktą ar pareiškimą dėl baudžiamosios bylos nagrinėjimo supaprastinta procesine forma ir pan., taip pat vertina surinktus faktinius duomenis darydamas išvadą, buvo ar nebuvo padaryta nusikalstama veika, asmuo kaltas ar nekaltas dėl įvykio, ar yra jo atsakomybę sunkinančių ar lengvinančių aplinkybių.⁹

Teorijoje yra kelios nuomonės apie pažinimo ir įrodinėjimo proceso turinį. Vieni teigia, kad bendrasis pažinimo procesas ir įrodinėjimo procesas yra atsieti vienas nuo kito, kiti – kad šie procesai sutampa. Vienas iš šias dvi nuomones skiriančių kriterijų – tai pažinimo ir įrodinėjimo procesų pradžios momentai.¹⁰ Šalininkai teigiantys, kad bendrasis pažinimo procesas ir įrodinėjimo procesas yra atsieti vienas nuo kito, atsieja išorėje vykstančią daikto pažintinę veiklą įrodymų ištyrimo.

Ikiteisminio tyrimo pareigūnas ieškodamas faktinių duomenų apie padarytą nusikalstamą veiką, juos rinkdamas, turi tuo pačiu metu juos įvertinti. Jeigu pradiniai duomenys nebūtų vertinami, nebūtų galima numatyti siektino rezultato, renkami faktiniai duomenys neatitiktų griežtų įstatyme apibrėžtų įrodymų leistinumo bei liečiamumo reikalavimų. Renkant galimą įrodomąją informaciją, tyrėjas vertina, ar ji bus laikoma leistinu ir patikimu įrodymu įrodinėjimo procese.

Įrodinėjimo procesas plačiai suvokiamas kaip tyrimą atliekančių pareigūnų ir visos teismo pažintinės veiklos vykdymas nuo įrodymų rinkimo iki jų įvertinimo. Įrodinėjimas siaurai aiškinamas kaip loginė minties tąsa, vykdoma siekiant konkretaus tikslo, įrodant konkretų nusikaltimą. Šiuo požiūriu remiantis įrodinėjimo procesas dar gali būti skirstomas į tiesioginę ir netiesioginę buvusio nusikaltimo įvykio pažinimo veiklą, kurią tam tikra procesine forma, t. y. rinkdami, tikrindami ar vertindami įrodymus, vykdo tyrėjas, prokuroras ar teismas. Tiesioginį įrodinėjimo procesą apibūdina faktinis duomenų rinkimas, jų

⁹ Arlauskaitė-Rinkevičienė, U. Pažinimo proceso ir tiesos nustatymo baudžiamajame procese probleminiai aspektai. *Jurisprudencija*. 2006, 11(89). p. 72.

¹⁰ Arlauskaitė-Rinkevičienė, U. Įrodymų sampratos reglamentavimo baudžiamojo proceso kodekse trūkumai. *Jurisprudencija*. 2007, 4(94). p. 73.

patikrinimas, įvertinimas, o netiesioginį – tik šių duomenų pagrįstumo ir tikrumo vertinimas teismo įrodinėjimo procese. Iš to matyti, kad įrodinėjimo plačiąja prasme ir tiesioginio įrodinėjimo pagrindimas yra neatsiejama pažinimo dalis, besigilinti į praktines įrodymų rinkimo ir patikrinimo operacijas, kurios apima bendrą bylos aplinkybių pažinimo procesą.

Įrodymų teorijoje ilgą laiką vyravo tokia įrodymų vertinimo samprata. Įrodymų vertinimas – tai mąstymo procesas, kuris pasibaigia tiesos nustatymu. Tuo įrodymų vertinimas ryškiausiai skiriasi nuo jų rinkimo ir tikrinimo, kurių pagrindinį turinį sudaro praktinė veikla.¹¹ Įrodymų vertinimas, kaip ir tikrinimas, yra logikos dėsniais grindžiama mąstomoji veikla.¹²

Tyrėjai nustatydami tiesą baudžiamojoje byloje, imasi visų įmanomų įstatymo leidžiamų priemonių tyrimui nukreipti teisinga linkme. Jeigu tyrėjas turi nedaug duomenų, kuriais galėtų remtis, yra sudėtinga spręsti kokia yra nusikalstamos veikos esmė ir nustatyti ar tie duomenys yra susiję su konkrečiu įvykiu ar ne. Todėl tyrėjo labai svarbus uždavinys yra – įvertinti kokiais duomenimis galima remtis, o kokius reikia atmesti kaip nepagrįstus.

Tyrimui taip pat gali padėti slapti ikiteisminio tyrimo veiksmai kurie atliekami vadovaujantis BPK 154, 158, 159 ir 160 straipsniais. Tai ta pati operatyvinė veikla tikrai BPK rėmuose. Slaptus ikiteisminio tyrimo veiksmus atlieka operatyvinių padalinių pareigūnai. Tikrai yra kitokia sankcionavimo tvarka.

3. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ

Kad išsiaiškinti, kaip vyksta ikiteisminis tyrimas, pradėtas pagal operatyvinio tyrimo medžiagą ir kokie šio tyrimo ypatumai, buvo atlikta apklausa anketavimo būdu.

Anketoje pateikta 16 klausimų. Tikslas apklausti policijos bei valstybės sienos apsaugos tyrėjus. Apklausti 38 tyrėjai. Jiems buvo pateiktas klausimynas į kurį jie išreiškė savo nuomonę, pateikė pasiūlymus. Remiantis anketų atsakymais atlikta analizė.

Atsakymai į anketos klausimus pateikiami chronologine tvarka. Pirmąją anketos dalį (1 – 5 klausimai) sudarė klausimai, kurie patvirtina, kad respondentai tikrai yra šios srities specialistai. Iš 38 apklaustų respondentų 35 turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą (92,2 proc.), 3 respondentai turi aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą (7,8 proc.).

¹¹ Rinkevičius, J. *Procesiniai įrodinėjimo baudžiamojoje byloje pagrindai*. Vilnius, 1990. p. 37.

¹² Goda, G., Kazlauskas, M., Kuconis, P. *Baudžiamojo proceso vadovėlis* Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2005.

30 apklaustų respondentų baigę teisės mokslus (79 proc.), 1 respondento studijų kryptis – pedagogika (2,7 proc.) ir likę 7 respondentai baigė kitus mokslus (18,3 proc.).

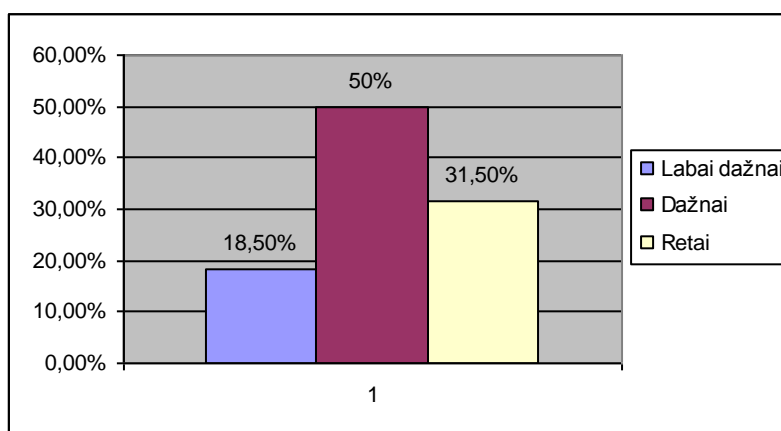
22 respondantai yra policijos ikiteisminio tyrimo padalinių pareigūnai (57,9 proc.), o 16 respondentų Valstybės sienos apsaugos tarnybos ikiteisminio tyrimo padalinių pareigūnai (42,1 proc.).

25 respondantai baigė Mykolo Romerio universitetą (65,8 proc.), 4 respondantai baigė Vilniaus universitetą (10,6 proc.), 2 respondantai baigę kolegiją (5,1 proc.) ir 7 respondantai pažymėjo, kad yra baigę kitą mokymo įstaigą (18,5 proc.).

27 respondantai turi daugiau kaip 10 metų ikiteisminio tyrimo tyrėjo darbo patirtį (71,1 proc.), 1 respondentas pažymėjo, kad turi daugiau kaip 20 metų ikiteisminio tyrimo tyrėjo darbo patirtį (2,6 proc.), 4 respondantai turi iki 10 metų darbo patirtį (10,6 proc.), 1 respondentas turi iki 5 metų darbo patirtį (2,6 proc.), 5 respondantai turi iki 3 metų darbo patirtį (13,1 proc.).

Daugiausia ikiteisminio tyrimo tyrėjai dirba su įvairių nusikaltimų sritimis, taip atsakė, net 34 respondantai (89,5 proc.), 2 respondantai atsakė, kad dirba su nusikaltimų ir baudžiamųjų nusižengimų ekonomikai ir verslo tvarkai tyrimo sritimi (5,3 proc.), 1 respondentas atsakė, kad dirba nusikaltimų ir baudžiamųjų nusižengimų nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams tyrimo srityje (2,6 proc.), 1 respondentas atsakė, kad užsiima su turtinių nusikaltimų tyrimo sritimi (2,6 proc.).

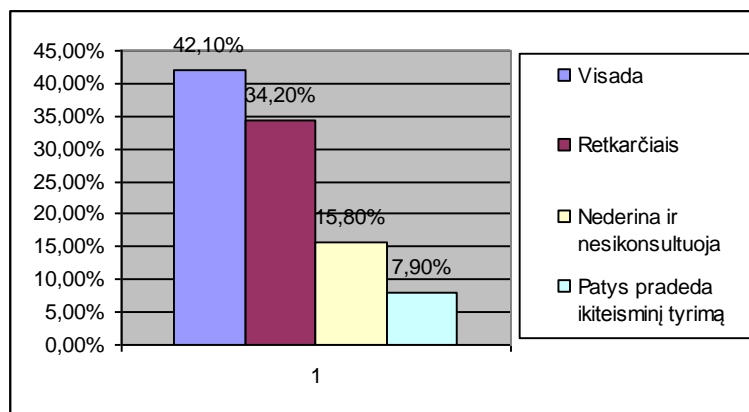
19 respondentų (1 pav.) atsakė taip (50 proc.), 7 respondantai atsakė, kad labai dažnai pradeda ikiteisminį tyrimą pagal operatyvinę informaciją (18,5 proc.) ir likę 12 respondentų teigė, kad jie retai pradeda ikiteisminį tyrimą pagal operatyvinę informaciją (31,5 proc.).

1 pav. Respondentų atsakymai į klausimą „Ar dažnai tenka pradėti ikiteisminį tyrimą pagal operatyvinę informaciją?“

16 respondentų (2 pav.) pažymėjo, kad visada su jais derinasi (42,1 proc.), 13 respondentų atsakė, kad retkarčiais (34,2 proc.), 6 respondentai atsakė, kad nederina ir ne konsultuojasi (15,8 proc.) ir likę 3 respondentai pažymėjo atsakymą patys pradeda ikiteisminį tyrimą (7,9 proc.).

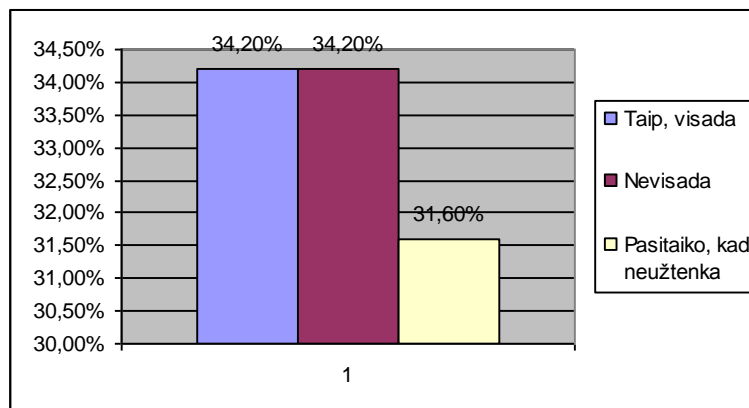
Matome, kad didžioji dalis operatyvinių padalinių pareigūnų konsultuojasi su ikiteisminio tyrimo tyrėjais dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo pagrindo ir tai garantuoja teigiamus tyrimo rezultatus.

2 pav. Respondentų atsakymai į klausimą „Ar operatyvinių padalinių pareigūnai iš anksto su Jumis derina ir konsultuojasi dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo pagrindo?“

13 respondentų (3 pav.) atsakė, kad visada jiems užtenka gautos informacijos (34,2 proc.), tiek pat respondentų atsakė, kad ne visada (34,2 proc.) ir likę 12 respondentų atsakė, kad pasitaiko jog neužtenka (31,6 proc.).

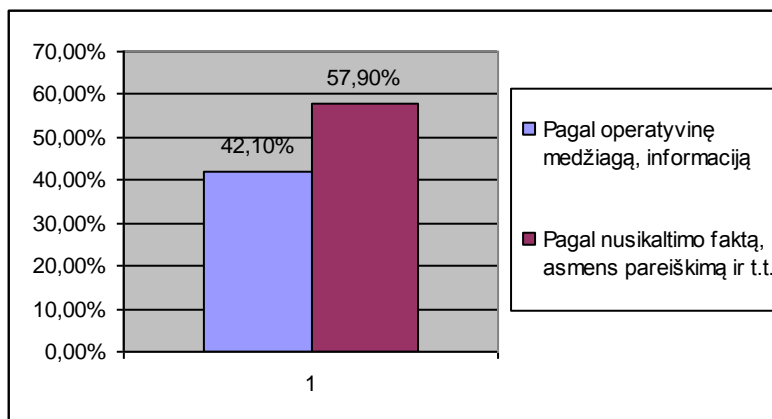
Pareigūnas, atliekantis ikiteisminį tyrimą, turi bendradarbiauti su operatyvinių padalinių pareigūnais, tuomet gaus patarimų, ką dar reikalinga atlikti operatyvinio tyrimo metu, kad tos medžiagos pagrindu būtų pradėtas ikiteisminis tyrimas ir kad jis būtų atliktas sklandžiai.

3 pav. Respondentų atsakymai į klausimą „Ar visada užtenka pateiktos ir atitinkamai įformintos operatyvinės informacijos, kad būtų pradėtas ikiteisminis tyrimas?“

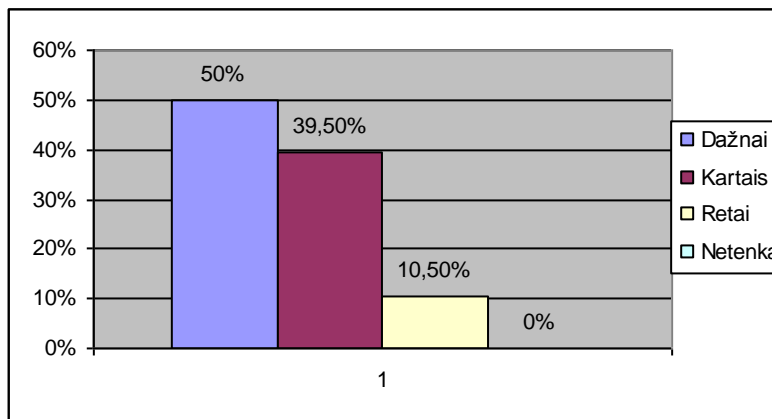
Matome (4 pav.), kad tyrėjams yra lengviau atlikti ikiteisminį tyrimą pagal nusikaltimo faktą, asmens pareiškimą, taip teigė net 22 respondentai (57,9 proc.) ir likę 16 respondentų teigė, kad jiems lengviau pradėti ikiteisminį tyrimą pagal operatyvinę informaciją (42,1 proc.).

Tyrėjai, kurie pažymėjo, kad lengviau yra atlikti ikiteisminį tyrimą pradėtą pagal operatyvinę informaciją, yra dirbę daugiau kaip 10 metų.

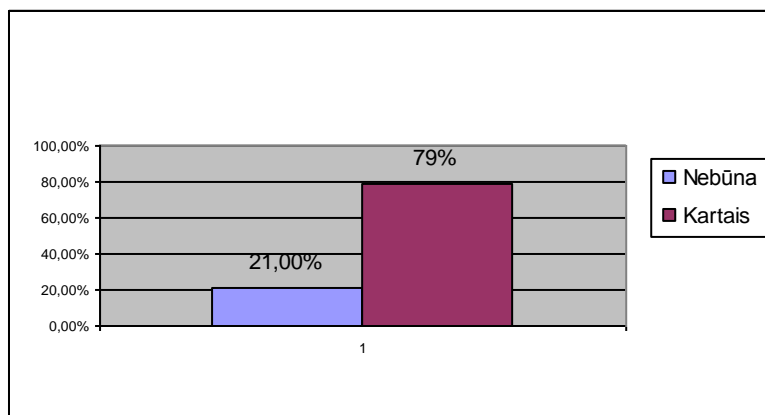
4 pav. Respondentų atsakymai į klausimą „Jūsų nuomonė, kurį ikiteisminį tyrimą lengviau atlikti: pradėtą pagal operatyvinę medžiagą, informaciją ar pagal nusikaltimo faktą, asmens pareiškimą“

Iš atsakymų į 11 klausimą matome (5 pav.), kad tikrai reikia papildomai taikyti procesinių prievartos priemonių veiksmus. 19 respondentų atsakė, kad dažnai reikalingą taikyti anksčiau minėtus veiksmus (50 proc.), 15 respondentų atsakė, kad kartais (39,5 proc.) ir likę 4 respondentai atsakė, kad retai tenka panaudoti tokius veiksmus (10,5 proc.), nė vienas respondentas nepažymėjo, jog netenka taikyti procesinių prievartos priemonių veiksmų. Galima daryti išvadą, kad operatyvinė veikla yra sudėtingas procesas ir ne visada atliekant operatyvinius veiksmus, tyrėjams pavyksta pakankamai uždokumentuoti asmenų nusikalstamą veiklą, todėl vykdant ikiteisminį tyrimą tenka papildomai taikyti procesinių prievartos priemonių veiksmus (t. y. atlikti operatyvinius veiksmus BPK rémuose).

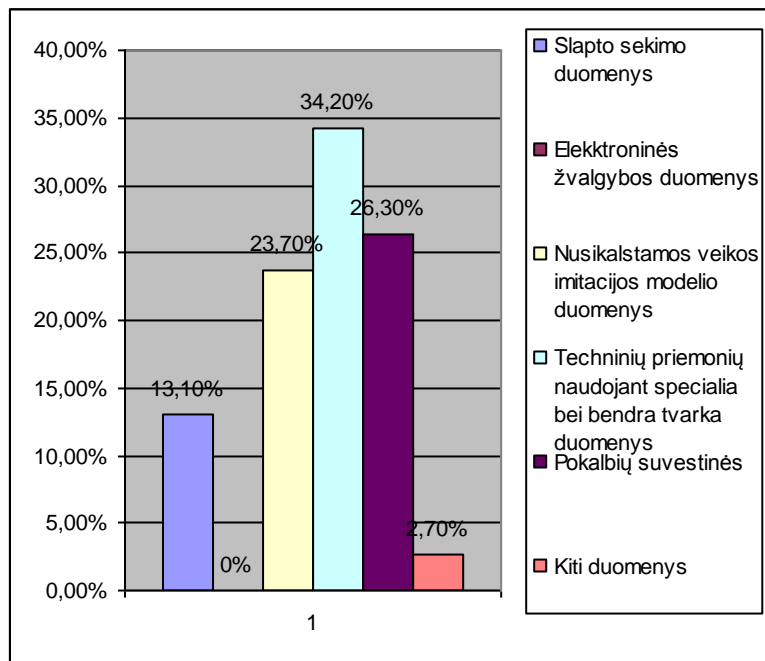
5 pav. Respondentų atsakymai į klausimą „Ar atliekant ikiteisminį tyrimą reikalinga papildomai taikyti procesinių prievartos priemonių veiksmus (BPK 154, 158, 159 ir 160 str.)?“

30 apklaustų respondentų (6 pav.) teigė, jog kartais tokių sunkumų išskyla (79 proc.) ir tik 8 respondentai teigė, kad nebūna sunkumų (21 proc.). Atsakymai rodo, kad tikrai yra problemų, kurias reikia spręsti. Taip pat reikėtų tobulinti išslaptinimo iš operatyvinio tyrimo medžiagos tvarką ir duomenų panaudojimą ikiteisminiame tyrime, bet tai jau yra įstatymo leidėjo kompetencija.

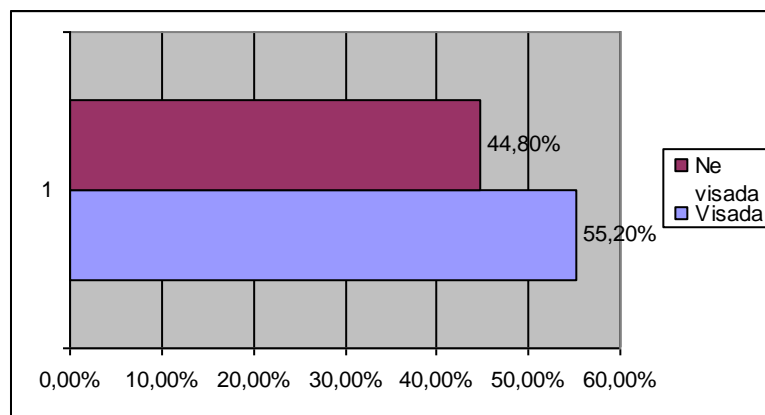
6 pav. Respondentų atsakymai į klausimą „Ar nėra sunkumų ir problemų dėl duomenų panaudojimo, išslaptinimo iš operatyvinio tyrimo medžiagos į ikiteisminio tyrimo bylą?“

Iš atsakymų į 13 klausimą matome (7 pav.), kad populiariausia yra techninių priemonių naudojant specialia bei bendra tvarka duomenys. 13 respondentų pasirinko šį variantą (34,2 proc.), 10 respondentų pasirinko pokalbių suvestines (26,3 proc.), 9 respondentai pasirinko nusikalstamos veikos imitacijos modelio duomenis (23,7 proc.), 5 teigė, kad dažniausiai naudojami slapto sekimo duomenys (13,1 proc.) ir 1 respondentas teigė, kad kiti duomenys (2,7 proc.). Eilinį kartą matome, kad neįmanoma arba labai sunku gauti įrodymus oficialiais ar kitokiais metodais.

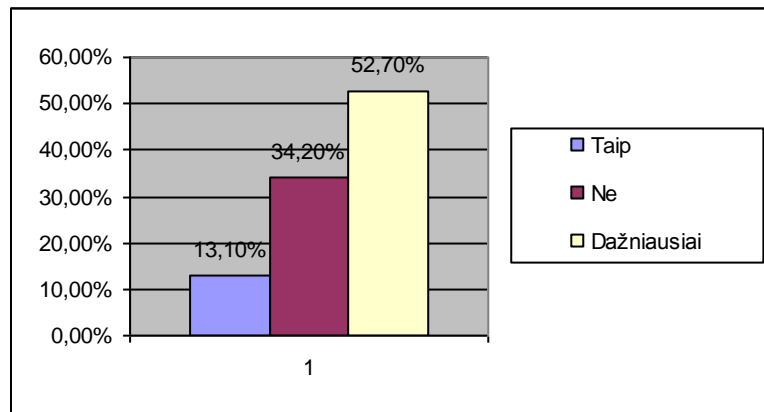
7 pav. Respondentų atsakymai į klausimą „Kokie dažniausiai operatyvinės veiklos metodais ir priemonėmis surinkti duomenys iš operatyvinio tyrimo bylos panaudojami ikiteisminio tyrimo byloje?“

Svarbus buvo klausimas, ar realizavus operatyvinio tyrimo medžiagą ir pradėjus ikiteisminį tyrimą VSAT ir policijos pareigūnai, vykdantys operatyvinę veiklą, padeda ikiteisminio tyrimo tyrėjams tirti bylą iki bylos perdavimo prokurorui kaltinamojo akto surašymui, bylos perdavimui į teismą, arba iki kito galutinio procesinio sprendimo priėmimo byloje. Atsakymus gavome apylygius, 21 respondentas atsakė (8 pav.), kad taip (55,2 proc.), o 17 respondentų pažymėjo, jog ne visada (44,8 proc.). Daugiausiai atsakė, kad ir toliau yra bendradarbiaujama. Taip ir turėtų būti.

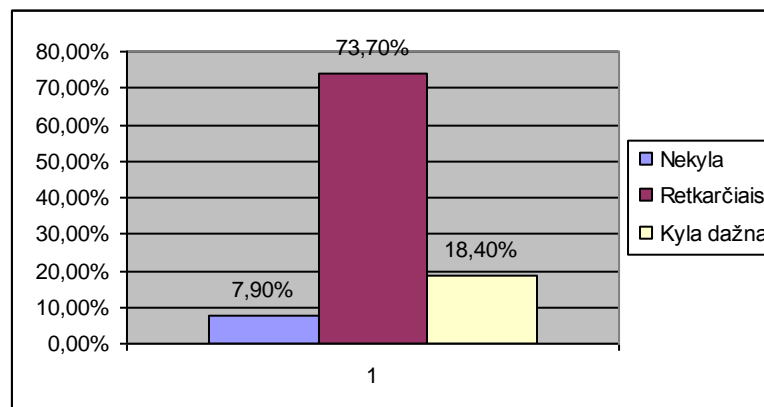
8 pav. Respondentų atsakymai į klausimą „Ar realizavus operatyvinio tyrimo medžiagą ir pradėjus ikiteisminį tyrimą VSAT operatyvinės veiklos specialistai, policijos tyrėjai, vykdantys operatyvinę veiklą, toliau Jums padeda tirti bylą?“

Į 15 klausimą iš 38 respondentų (9 pav.) dažniausias atsakymas yra dažniausiai perduodam 20 respondentų (52,7 proc.), rečiausias atsakymas yra taip 5 respondentai (13,1 proc.) ir 13 respondentų teigė, kad ne (34,2 proc.). Matome, kad didžioji dalis bylų yra perduodama, t. y., kad ikiteisminį tyrimą vedantys pareigūnai turi patirties, nusimano savo darbe ir gerai dirba, o operatyvinių padalinių tyrėjai padeda jiems tai atlikti. Tai reiškia, kad operatyvinė informacija, dažniausiai pasitvirtina.

9 pav. Respondentų atsakymai į klausimą „Ar visais atvejais pradėjus ikiteisminį tyrimą pagal operatyvinę informaciją byla perduodama į teismą?“

Atsakymai į 16 klausimą pasiskirstė taip (10 pav.): 28 respondentai atsakė, kad retkarčiais tokių klausimų kyla (73,7 proc.), 7 respondentai teigė, kad dažnai tokių klausimų iškyla (18,4 proc.), o likę 3 respondentai, kad nekyla (7,9 proc.). Yra visiškai normalu, jog kyla klausimų, nes prokuroro vaidmuo ir yra vadovauti ikiteisminiam tyrimui ir jį kontroliuoti.

10 pav. Respondentų atsakymai į klausimą „Ar tarp prokurorų vadovaujančių ir kontroliuojančių ikiteisminius tyrimus, pradėtus pagal operatyvinio tyrimo duomenis ir tyrėjų nekyla klausimų vertinant duomenis, surinktus operatyvinio tyrimo metu?“

Liko aptarti paskutinį anketos klausimą, kuriame prašėme respondentų išreikšti nuomonę – kokios yra teigiamos ir neigiamos ikiteisminio tyrimo, pradėto pagal operatyvinio tyrimo duomenis, pusės. Tai yra tikrai 38 apklaustų respondentų nuomonė, kuri priklauso nuo daugelio faktorių.

Respondentai vadovaudamiesi savo darbo praktine puse bandė išskirti teigiamas ir neigiamas puses. Buvo manančių, kad teigiama yra tai, kad pradėjus ikiteisminį tyrimą pagal operatyvinę informaciją, tyrėjas kartu su prokuroru vertina kokia informacija turi būti panaudota ikiteisminiame tyrime, gali reikalauti tokios informacijos pateikimo. Taip pat gali reikalauti papildomos medžiagos. Operatyvinio tyrimo metu surinkti duomenys paprastai būna jau neginčijami nusikalstamos veikos darymo įrodymai, kurie vėliau tik sustiprina ikiteisminio tyrimo metu surinktų nusikalstamos veikos įrodymu svarbą. Teigiama yra tai, kad atliekant operatyvinį tyrimą nustatomi nusikalstamą veiką padarę asmenys, uždokumentuojama ir užfiksuojama jų nusikalstama veika. Informacija surinkta operatyvinio tyrimo metu papildo kitus ikiteisminio tyrimo metu surinktus duomenis, jų kartais procesinėmis prievartos priemonėmis nebeįmanoma iš naujo surinkti.

Taip pat respondantai pastebėjo nemažai ir neigiamų pusių. Kaip matome iš jų pateiktų minčių, didžiausia problema yra teismuose. Teisėjai labai dažnai įtariai žiūri į tokius tyrimus, nuolat mato provokacijas ir pareigūnų tendencingumą, nors realiai to nėra. Kai operatyvinių padalinių pareigūnų taikomi metodai traktuojami kaip provokuojantys, tai kenkia ikiteisminiam tyrimui ir galutiniam procesinio sprendimo priėmimui. Operatyvinių padalinių pareigūnai turi įdėti daug pastangų siekdami įrodyti asmenų dalyvavimą viename ar kitame nusikaltime ypač ten kur tyrimai vyksta pagal operatyvinę veiklą ir iš karto negali pradėti ikiteisminio tyrimo (ypatingai nusikaltimai susiję su narkotinėmis medžiagomis, kontrabandą ir t.t.). Taip pat yra manoma kad, negerai yra paviešinti operatyvinius duomenis, nes nusikaltėliai daugiau sužino apie operatyvinėje veikloje taikomus metodus ir ateityje jie tampa dar atsargesni bei apie tokius metodus yra informuojami kiti nusikaltėliai. Tyrėjas ir prokuroras ne visada gali įsitikinti, ar visa reikalinga informacija ir duomenys yra pateikti pridėjimui prie ikiteisminio tyrimo bylos, nes informaciją išslaptina ir perduoda ikiteisminiam tyrimui operatyvinės veiklos padalinių pareigūnai. Labai ilgos ir sudėtingos duomenų išslaptinimo procedūros, teismai papildomai tikrinantys operatyvinių duomenų surinkimo teisėtumą ir pagrįstumą, tyrėjus priverčia galvoti neigiamai. Taikant BPK numatytas procesinės prievartos priemones viso to būtų galima išvengti. Taip pat didelis minusas yra, kai operatyvinės veiklos padalinių pareigūnai, pradėję ikiteisminį tyrimą pagal operatyvinio

tyrimo duomenis, nesuteikia pagalbos ikiteisminio tyrimo eigoje. Atsiranda keblumų dėl tam tikros informacijos reikšmingumo, įrodymų pagrįstumo ikiteisminiame tyrime.

IŠVADOS

Operatyvinė veikla kaip kovos su nusikalstamumu priemonė ir kaip informacijos rinkimo instrumentas, yra būtina ir turi būti įgyvendinama kaip galima efektyviau, tiek tobulinant jos teisinį reglamentavimą, tiek tobulinant jos metodus ir formas.

LITERATŪRA

1. Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymas. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 65-2633.
2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Baudžiamojo proceso kodeksas. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 37-1341.
3. Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2007 m. spalio 12 d. įsakymas Nr. 1-134 „Dėl operatyvinės veiklos įstatymo ir baudžiamojo proceso kodekso normų taikymo rekomendacijų“ su Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2008 m. gegužės 28 d. įsakymų Nr. 1-79 padarytais pakeitimais.
4. Baudžiamojo proceso kodekso normų, reglamentuojančių įrodinėjimą, taikymo teismų praktikoje apžvalga. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo biuletenis. *Teismų praktika* Nr. 27. 2007.
5. Ancelis, P. *Baudžiamojo proceso ikiteisminis etapas*: monografija. Vilnius: Saulelė, 2007.
6. Arlauskaitė – Rinkevičienė, U. Pažinimo proceso ir tiesos nustatymo baudžiamajame procese probleminiai aspektai. *Jurisprudencija*. 2006, 11(89).
7. Arlauskaitė – Rinkevičienė, U. Įrodymų sampratos reglamentavimo baudžiamojo proceso kodekse trūkumai. *Jurisprudencija*. 2007, 4(94).
8. Barkauskas, A. Nusikaltimo tyrimo versijų kėlimo pagrindo nustatymas. *Jurisprudencija*. 2003, 49 (41).
9. Goda, G.; Kazlauskas, M.; Kuconis, P. *Baudžiamojo proceso vadovėlis*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2005.
10. Mišeikis, Ž. Ikteisminio tyrimo pradėjimas kaip atskira baudžiamojo proceso stadija. *Jurisprudencija*. 2005, 67(59).
11. Rinkevičius, J. *Procesiniai įrodinėjimo baudžiamajoje byloje pagrindai*. Vilnius, 1990.

PROFESSIONAL OPERATIONAL ANALYSIS AS SECURITY OF PRETRIAL INVESTIGATION

Vladimiras Andrejevas*
Mykolas Romeris University

Summary

The article deals with the ratio between operational activity and pretrial investigation as well as with upstarting problems and watershed between operational activity and criminal process fulfilling operational analysis and related operations. The purpose of the article is to investigate the admissibility of pretrial investigation on the grounds of operational information. Is it enough to start such investigation having gathered information in determining criminal act features? Is such investigation legal and does not affect human interests? The purpose of the scientific investigation is to present the fact that procedural investigation in some criminal acts is impossible or is very difficult without

operational information gathered beforehand as well as investigate the start and process of pretrial investigation on the grounds of operational information and to present conclusions on the above mentioned issue. The object of the investigation is the ratio between operational activity and pretrial investigation; nascent issues and watershed between operational activity and criminal process fulfilling operational analysis and related operations. The method of the investigation – a survey fulfilled using a questionnaire. 38 Police and State Border Guard Service investigators of pretrial investigation have been questioned. Also there was used the method of generalization, that is the method of empirical conclusions giving a sense to theory. With a help of this method, generalization of the works done by other authors, lawyers, politicians and scientists as well as analyzed topics would be presented.

Findings and proposals:

– Operational activities as a mean of fighting against criminality and as an instrument of information gaining are essential and have to be implemented as efficiently as they can be both perfecting their legal regulation and their methods and forms.

– Investigation of some criminal acts is possible having operational information. Consequently, when an investigator of pretrial investigation has preconceived conversance with above mentioned information it can be considered as successful guarantee of pretrial investigation.

– It is necessary to perfect attitudes corresponding operational activity and secrets of state and service concerning the order of operational information usage in pretrial investigation.

Keywords: operational and pretrial investigation, operational and procedural actions, operational activity.

Vladimiras Andrejevas*, Mykolas Romeris universiteto Viešojo saugumo fakulteto Valstybės sienos apsaugos katedros lektorius. Mokslinių tyrimų kryptys: teisė, visuomenės saugumas.

Vladimiras Andrejevas*, Mykolas Romeris University, Faculty of Public Security, Department of State Border Guard, lecturer. Research interests: Public Law, Public Security.